

Onze foute vriend Saoedi-Arabië

Analyse Saoedi-Arabië Het westerse ongemak over een oude bondgenoot groeit. Deel 1 van een drieluik.

Door onze redacteurs
Toon Beemsterboer en
Maartje Somers

AMSTERDAM. Moet het Westen zijn relatie met Saoedi-Arabië herzien? Het land is een bondgenoot in de strijd tegen de terreurgroep Islamitische Staat (IS) en een belangrijke handelspartner. Het land geldt als een stabiele factor in het roerige Midden-Oosten. Toen koning Abdullah in januari overleed, ging iedere westerse leider naar Riad.

Maar de blik op Saoedi-Arabië verandert - langzaam. Niet alleen doordat de stroom vluchtelingen uit Syrië de zorgen in Europa voedt over de toenemende chaos en het sektarisme in het Midden-Oosten, ook doordat het land zich zelf anders is gaan gedragen. Sinds het aantreden van de nieuwe koning Salman voert Saoedi-Arabië een nieuw, assertief buitenlandsbeleid.

De defensie-uitgaven stijgen snel. In

2014 met 17 procent tot 81 miljard dollar - ruim 10 procent van het bbp en naar schatting 30 procent van de overheidsuitgaven. Maar anders dan vroeger gebruikt Saoedi-Arabië die wapens ook. Het voerde zijn wapenleveranties aan Syrische rebellen op en lanceerde een desastreus oorlog in Jemen.

Daarbij dringt de vergelijking met IS zich steeds vaker op. De ultraconservatieve Saoedische staatsgodsdienst, het wahabisme, verschilt weinig van de ideologie waarmee IS zijn gruweladen rechtvaardigt. Net als in het 'kalifaat' behoren onthoofdingen tot de straffen - dit jaar al 151. Verschil is dat IS die executies trots aan de wereld toont, terwijl Riad ze stiltejes uitvoert.

IS is Saoedische tovenaarsleerling

De export van het wahabisme vormt al decennia een voedingsbodemp voor jihadistische groepen, waarvan IS de uiterste consequentie is. De Democrati-

sche presidentskandidaat Hillary Clinton zei onlangs dat „de Saoediërs, de Qatarzen en anderen moeten voorkomen dat hun burgers extremistische organisaties, scholen en moskeeën over de hele wereld financieren die veel jonge mensen op het pad naar radicalisering hebben gezet”.

Dit wil overigens niet zeggen dat Saoedi-Arabië IS steunt. Het koningshuis is juist een doelwit van IS, dat de kalief als leider van de gelovigen ziet en de koning van zijn troon wil stoten. Maar het land heeft in het begin van de Syrische oorlog wel gedoogd dat duizenden van zijn burgers zich aansloten bij de strijd. In die zin is IS de tovenaarsleerling van Saoedi-Arabië.

„We hebben het heel de tijd over IS; er is al een islamitische staat - dat is Saoedi-Arabië”, zei D66-leider Pechtold onlangs in tv-programma *Buitenhof*. Hij vindt dat Nederland kritischer moet zijn. Hij noemde onder meer de „mil-

joenen” die Nederland verdiend heeft met de verkoop van wapens. In een motie vroegen D66 en de SP twee weken terug om opschorting van wapenleveranties, maar die werd verworpen.

Volgens minister Koenders (Buitenlandse Zaken, PvdA) zou opschorting de kans niet vergroten dat Riad alsnog meedoet aan onafhankelijk onderzoek naar mensenrechtenschendingen in Jemen. In september stelde Nederland zo'n onderzoek voor in de VN-mensenrechtenraad, maar dat werd geblokkeerd door de Saoediërs.

Dilemma's voor het Westen

Als leider van een coalitie van negen soennitische landen voert Saoedi-Arabië in Jemen sinds maart voortdurend bombardementen uit, volgens Amnesty International met „totale verachting van de mensenrechten”. Volgens de VN vielen hierbij al 5.000 burgerdoden. Nederland leverde materieel

aan zes van de landen die er bombardeerden.

Dit stelt Nederland en andere westerse landen voor dilemma's. Hoe logisch is het dat Europa worstelt met de vluchtelingenstroom uit het Midden-Oosten en tegelijkertijd voor miljarden wapens levert aan landen in de regio? Dat het Westen zich tot het uiterste inspant voor een nucleair akkoord met Iran en ontmanteling van het gifgasarsenaal in Syrië, maar dat voor de levering van conventionele wapens amper restricties lijken te bestaan?

De Algerijnse auteur Kamel Daoud schreef recent in *The New York Times*: „IS heeft een moeder: de invasie van Irak. Maar het heeft ook een vader: Saoedi-Arabië en zijn religieus-industriële complex. Totdat dit is doorgedrongen, kunnen slagen worden gewonnen, maar zal de oorlog worden verloren.”

[+] **Saoedi-Arabië** In het nieuws 4-5

VERENIGD KONINKRIJK

Meteen Britse bommen op Syrië na Lagerhuisdebat

Britse gevechtsvliegtuigen hebben vannacht de eerste luchtaanvallen op IS boven Syrië uitgevoerd, nadat het parlement daar even eerder toestemming voor had gegeven. De aanvallen werden uitgevoerd door vier Tornado's, die opstegen vanaf Cyprus. Het Britse parlement ging woensdag na ruim tien uur debat akkoord met uitbreiding van

de aanvallen op terreurbeweging Islamitische Staat van Irak naar Syrië. Aanleiding voor dat besluit waren de aanslagen in Parijs. Premier Cameron zei zijn bondgenoten niet in de steek te willen laten, nadat Frankrijk en de VS er op hadden aangedrongen zich bij de luchtoorlog aan te sluiten.

[+] **Britten en Syrië** Buitenland 13